(20) Survetorn — linna kagutipul.

(21) Piinatorn.

(22) Riia värav, nelinurkse torni ja tugeva ringkujulise vanglaga. Nimetati ka „Drenspforte'ks", sest et ta asus Andrease uuli lõpul. Üks tähtsamaist liikimisväravaist; juhtis välja Riia teele ja selle harudele.

(23) Poolümmarik torn, 1636. a. märgitud „Pika Hermannina", 1683. a. — „kõrge tornina".

Pole asendilt kindlaks määratav Renneri kroonikas mainitud torn „sunte Marx torne", mille 1558. a. piiramise ajal meeskond põlema süüdanud. Võimalik, et see on Küütri värava kõrval asetsev nimetu torn.

Väljastpoolt oli müür kuni Toomimäe jalani kaitstud veel ülirohkete veekraavidega. Neist suurima, piki põhjamüüri asetuva „Piiskopitiigi" jäljed on praegugi äratuntavad Botaanika-aias ja Kroonuaia uuli alul algkooli tiigis. Kogu pindala oli madal ja soine, eriti just linna põhjaosas asumiseks vähe soodus ning kõlbmatu; tema tulustamiseks pidid enne teostatama õige suureulatuslikud torutamised ning mullatööd.

Kirikuist ja ühiskondlikest hooneist on linnas kindlaks määratavad:

(II) Püha Maarja kirik — esimene ja suurim linna kogudusekirik, mis asunud praeguse ülikooli asemel, ulatudes Jakobi uulilt Jaani uulini; ehitatud enne 1300. a.

(III) Püha Jaani kirik — teine kogudusekirik, ehitatud samuti enne 1300. a.

(IV) Püha Jakobi kirik — asus Jakobi värava juures; ehitatud tõenäoliselt ka juba XIII sajandi teisel poolel; hiljemini liidetud Katariina kirikuna tsistertslaste nunnakloostriga.

(V) Püha Vaimu kirik — Magasini[1]) ja Laia uuli nurgal, täpsalt praeguse võimla kohal; Püha Vaimu haigla hospidalkirik.

(VI) Frantsisklaste klooster, külgnes oma kirikuga vastu Püha Vaimu haigla piiri; nimeandja pühak teadmata; asutatud peale 1466. a.

(VII) Dominiiklaste klooster ja Püha Maarja-Magdaleena kirik. Asutatud enne 1300. a., asus praeguse Uspenski kiriku (mis ongi ehitatud osalt vana kloostrikiriku alusmüürile) ja vene kirikule kuuluvate majade kohal ning krunt-alal.

(VIII) Püha Nikolai veneusuliste kirik, mis asus Rüütli ja Magasini uuli vahel, umbes vastu praegust Jaani kirikut[2]).

(IX) Raekoda asus turul, peaaegu praeguse raekoja kohal, ainult pisut rohkem lõunas, toetudes Küüni uulist, turust ja Andrease uulist piiratud majaderühmale. Turu põhjaküljel leidusid veel kaks ühiskondlikku hoonet:

(X) Linna vaekoda, mis andis nimeks turu osale Rüütli uulist Andrease uulini „Vae uuli", ja

(XI) Apteek — edasi allapoole jõe suunas. Turul asus veel

(XIV) „Kumpanei der swarten heupter" maja, andes nime Kompanii uulile.

(XII) Kaupmeestegildi maja asus Gilditare uuli, nüüdse Gildi uuli lõpul, praeguse Politseivalitsuse asemel. Praeguse Munga uuli ülemises osas asus

---

1) Pole säilinud praeguse Magasini uuli keskaegne nimetus. Analoogia põhjal Tallinna, Riia ja rea teiste linnadega tohiks olla tõenäoline, et Püha Vaimu haigla ja kirik andsid ka Tartus juuresasuvale uulile Püha Vaimu uuli nime.

2) Pole täpsalt kindlaks määratav teatava venelaste „Jüri kiriku" asukoht, mida juhuliselt nimetatakse kroonikais, kuigi küll üsna selgusetult. Dr. R. Otto asetab ta linna põhjapoolse müüri juurde, umbes Vene värava ümbrusse Botaanika-aias. Senini pole ma leidnud küllaldasi tõendeid sellele oletusele; ka dr. Otto pole esitanud mingeid põhjendeid. Ometi väärib see oletus tähelepanu, sest et Otto, ühena paremaist Tartu tundjaist, poleks esitanud oletust ilma küllalt kaaluva põhjuseta. Plaanile on see kirik kantud tema andmeil.